

K dnevnu katoliškega tiska

Ena zadnjih nedelj je bila v katoliškem svetu posvečena družbenim občilom ali kot se to bolj preprosto reče, bila je »nedelja katoliškega tiska«. S tem Cerkev vsako leto opozarja na izreden pomen, ki ga ima zlasti danes periodično obveščanje pri oblikovanju in usmerjanju javnega mnenja. To je po vsem v redu, saj se tiska in drugih občil poslužujejo vse tiste družbene skupnosti ali celo posamezniki, ki bi radi uveljavili svoje poglede ali le povedali svoje mnenje o razvoju dogodkov in misli.

Kakor je ta način informacije na eni strani preprost in razumljiv, se stvar močno zaplete, ko govorimo o tisku širokih, razvejanih in raznolikih družbenih organizacij. V takem primeru se je treba pri enotnih publikacijah omejiti na tisti skupni imenovalec, ki veže med seboj razne komponente posamezne organizacije (recimo dnevnik *Avanti!* za vse struje socialistične stranke), ali pa se posamezne komponente odločijo za drugo, danes bolj primerno pot in vsaka skupina znotraj posameznih organizacij izdaja svoje glasilo. Prednost takega tiska je večja sproščenost pri obveščanju, večja oblikovalna moč in večja verodostojnost, ki je povezana z večjim številom bralcev.

V okviru dneva katoliškega tiska se tudi naš krajevni takojmenovani katoliški tisk obrača do svojih bralcev in jih prepričuje o svoji nenadomestljivi vlogi pri poročanju »po resnici in pravici«. Vsako leto se tudi poslužuje istega gesla o zdravem (!) in dobrem (!) tisku. Včasih zaide v svoji propagandni evforiji tudi zelo daleč, recimo na nevarno in nedopustno področje bolj malo krščanskega ekskluzivizma in samohvale.

Lahko bi se ustavili tukaj in bi z jedrnatim kmečkim zamahom roke rekli: »Vsako tele ima svoje vesele«, češ naj si določeni katoliški krogi le domišljajo, da so edini in nezmotljivi glasniki pravičnosti v svetu. Toda če je versko obveščanje družbeni problem in še posebej, če se tiče širšega kroga ljudi, med katerimi se marsikdo ne strinja z načinom obveščanja našega »katoliškega« tiska, je za nas moralno obvezno, da tudi o tem določenem in zelo važnem problemu vzamemo svoje stališče in ga v javnosti povemo.

Ta daljši uvod je bil potreben, da bodo bralci prav razumeli, zakaj nas pisanje goriškega tednika pogosto moti. Že naslov lista »Katoliški glas« (ob katerem so v zadnjem

i. t.

(Dalje na 5. strani)

PETROLEJSKI ŠKANDAL IN KONFERENCA V WASHINGTONU

Ob pomanjkanju kerozena in gazolina zdaj vedno bolj ogreva in razgreva ogorčenje javnosti petrolejski škandal, katerega odkrivajo sodne oblasti v Genovi in Rimu.

Trije sodniki, ki vodijo preiskavo o petroleju v Genovi, so izdali prvi zaporni nalog. Zaporno povelje se tiče bivšega predsednika vsedržavne Petrolejske zveze in družbe »Esso Italiana« ter člana izvršnega odbora Italijanske industrijske zveze Vincenza Cazzanige. Predsedstvo družbe ESSO je zapustil leta 1972 ter je zdaj podpredsednik največje finančne družbe BASTOGI in član upravnega sveta MONTEDISON-a. Policija ga je iskala na stanovanju, a ga ni našla, ker je skupino italijanskih gospodarstvenikov odšel na službeno potovanje v Združene države.

Genovski sodniki Cazzanigo baje obtožujejo, da je v imenu petrolejske zveze izročil družbi za proizvodnjo elektrike ENEL milijardo 200 milijonov lir, da bi predložila vladi energetske načrte, po katerem je treba povečati število termičnih elektrarn na petrolejski pogon na škodo atomskih elektrarn. Z omenjenim denarjem so baje podkupovali razne funkcionarje in politike, da bi prišlo do psihoze o pomanjkanju petroleja in s tem do zvišanja cene, medtem ko so bili rezervoarji petrolejskih družb polni ter so petrolejske ladje preusmerjale v druge države. Milijardo 200 milijonov lir naj bi bilo dogovorjenih 5 odstotkov večjih dohodkov, katere je imela petrolejska industrija.

Zadostnost petrolejskih zalog potrjuje tudi dejstvo, da je Italija evropska država, v kateri se rafinira največ petroleja. Petrolej-

skih rafinerij je 37 ter lahko predelajo okrog 200 milijonov ton petroleja letno. Po uradnih podatkih uvoz petroleja znaša letno 135 milijonov ton, medtem ko notranja potrošnja doseže samo 85 milijonov. Ostali proizvodi gredo v izvoz.

Po mnenju nekaterih ima tako Italija še preveč petrolejskih čistilnic, ki kužijo ozračje. Za petrolejsko industrijo sta v Italiji dva ugodna zakona. Prvi je iz leta 1939 in drugi iz leta 1968. Po prvem zakonu je oproščenih proizvodnega davka 6 odstotkov rafiniranega petroleja, češ da gre ta količina med predelavo v izgubo. Strokovnjaki v Združenih državah pa so mnenja, da izguba znaša samo 4 odstotke. Italijanska petrolejska družba je za leto 1972 prijavila 6,4-odstotno izgubo, kar naj bi bilo tako pretirano za 2,4 odstotka. Razlika naj bi pomenila, da je v žepih petrolejskih družb ostalo okrog 190 milijard lir, ki pomenijo davčno utajo. Drugi zakon vsebuje olajšavo, da petrolejske družbe plačujejo davke vsake 3 mesece, a plačajo obresti za ta odlog samo za dva meseca po stopnji 7 odstotkov. Omenjeni odlog omogoči hranjenje denarja v bankah po obrestih do 10 ali 12 odstotkov, kar pomeni nov zaslužek na obrestni razliki od 3 do 5 odstotkov. Zaslužek je lahko še večji, ker imajo petrolejske družbe tudi lastne banke.

Če k naštetim manevrom petrolejskih družb dodamo še izsiljevanje arabskih šejkov, vidimo, v kakšnem kolesju se je znašel ubogi potrošnik, pa najsi bo to posameznik ali gospodarstvo. Celotno številne vlade so v

Egidij Vršaj

(dalje na 3. strani)

Kako so izgnali Solženicina

V sredo je Aleksander Solženicin nenadno prispel v Zahodno Nemčijo. Sovjetske oblasti so Nobelovega nagrajenca izgnale iz države. V Zahodno Nemčijo je prispel z rednim sojetskim potniškim letalom, ki je sredi popoldneva pristalo na letališču v Frankfurtu. Na krovu letala je bilo kakih sto potnikov. Večina teh sploh ni mogla dojeti, da potuje z uglednim ruskim pisateljem, proti kateremu so bile sovjetske oblasti sprožile ostro gonjo, ker je v tujini izdal roman z naslovom »Otočje Gulag«.

Kakor hitro je letalo pristalo na letališču, se mu je približal avtomobil, ki ga je dala na razpolago zahodnonemška vlada in s katerim se je Solženicin odpeljal v neznan kraj. Zahodnonemške oblasti niso dovolile

časnikarjem, da bi se približali letalu oziroma pisatelju.

Popoldne je sovjetska tiskovna agencija TASS sporočila, da je prezidij vrhovnega sovjeta s posebnim odlokom odvzel pisatelju Aleksandru Solženicinu državljanstvo, češ da je »sistematično izvrševal dejanja, ki niso v skladu z dolžnostmi sovjetskega državljanin in so v škodo Sovjetski zvezi«.

Kot je povedal neki italijanski potnik, ki je bil na krovu istega letala kot ruski pisatelj, je neka ženska prišla naproti Solženicinu, ko je ta izstopil iz letala, in mu dala rdečo rožo. Neki drugi, menda jugoslovanski potnik pa je dejal, da je spoznal Aleksandra Solženicina, ko je ta sedel v prvem razredu

(Dalje na 4. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 17. februarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Johannes Brahms: Trio. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Črni gusar«. Dramatizirala Desa Kraševac. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Revija solistov. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Zavetišče«. Lgra, napisal Dario Niccodemi, prevedla Jadviga Komac. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 18.55 Nedeljski koncert. 19.35 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22. Nedelja v športu. 2.10 Eodobna glasba. 22.35 Na elektronske orgle igra Klaus Wunderlich.

♦ PONEDELJEK, 18. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Staroameriška omika«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. Pripravlja Danilo Lovrečič. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Glas in orkester. 19.15 Odvetnik za vsakogar. 19.25 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Pianist Jakob Jež. Marij Kogoj: Malenkosti — Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Sestanek v Riu.

♦ TOREK, 19. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za kitare. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 19.00 Poje Iva Zanicchi. 19.10 Slovenski poveljni reviji in tisk v Italiji »Jadrani«. »Stvarnost«. »Tabor«. »Sidro« in »Tokovi« (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Domenico Puccini: Saratan, komična opera. V odmoru (21.20) »Pogled za kulise«. (Dušan Pertot). 22.25 Romantične melodije.

♦ SREDA, 20. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Veselo zaračajmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Tenorist Mitja Gregorac in Trio Lorenz. F.J. Haydn: Škotske in waleške ljudske pesmi. 19.00 10 minut z Johnljem Saxom. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00

♦ ČETRTEK, 21. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Pianist Jakob Jež. Marij Kogoj: Malenkosti — Slovenski ansambli in zbori. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Umetniki in občinstvo (Dušan Pertot). 19.10 Spomin na Jakoba Ukmarja (Alojz Rebula). 19.35 Plesni balerinki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Glasovi v prazno«. Radijska drama »Plesni balerinki«. 21.00 »Premio Italia«. 21.25 Skladbe davnih dob. 21.50 Nokturno za vas.

♦ PETEK, 22. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): Iz naše preteklosti: »Naši pradedje potujejo«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Guido Turchi: Invettiva za zbor in dva klavirja. 19.10 Liki iz naše preteklosti »Branko Jeglič« (Martin Jevnikar). 19.20 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.45 V plesnem koraku.

♦ SOBOTA, 23. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 B. Martinu: Sonata. 18.50 Glasbeni utrinki. 19.10 Družinski obzorik (Ivan Thuersehuh). 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Kresna pesem«. Poesia napisa France Bevk, dramatičiral Martin Jevnikar. Drugi del. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol. Režija: Jože Peterlin. 21.20 Kvartet Giannija Saffreda.

Kaj bo zdaj storil Solženicjin?

Sovjetske oblasti so izgnale Solženicjina in mu vzele državljanstvo.

V torek je prispela iz Moskve vest, da je policija za državno varnost aretirala pisatelja Aleksandra Solženicjina v stanovanju njegove žene Natalije Svetlove. To je bilo pričakovati po dveh pozivih državnega tožilstva, naj se javi na zaslišanje, kar pa je on odklonil. Tudi Solženicjin je vedel, da se bo končalo z aretacijo. Žena je povedala, da »si je oblekel, preden so ga odpeljali, zimski plašč in se pokril s kučmo ter vzel s seboj tudi zobno krtačko in druge osebne potreščine«, čeprav mu je eden izmed agentov rekel, da »ne gre za nikako tragedijo in da se bo kmalu vrnil.« Bil je prepričan, da ga peljejo v ječo.

Nekaj dni prej je Solženicjin izjavil, da pri zaslišanju ne bo odgovarjal. Poudaril je je tudi, da morajo sovjetske oblasti najprej same spoštovati zakonitost in izpustiti iz ječe nedolžne ljudi, kaznovati pa tiste, ki so krivi množičnih umorov, in lažnive ovaduhe. Kopijo te izjave je izročil tudi zahodnim časnikarjem.

Zdaj je vprašanje, kaj bo napravil Solženicjin zunaj Sovjetske zveze. Nedvomno je njegov položaj v določenem smislu še težji,

kot je bil v domovini. Tam je bil poleg Saharova jedro moralnega in idejnega odpora proti nasilnim metodam in totalitarni ideologiji sovjetskega sistema, zunaj pa se bo nedvomno počutil odrinjenega na rob dogajanja. Moral se bo potruditi, da se ne bo dal spraviti v vlogo sterilnega »ruskega begunca«, ampak da bo ohranil živ stik s svojim ljudstvom in s protestnim gibanjem doma. V svobodnih razmerah bo lahko odigral še večjo vlogo kot vodnik odpora, čeprav sovjetske oblasti očitno upajo, da ga bodo napravile s tem, da so ga porinile v tujino, »nezanimivega« za svetovno javnost. Toda Rusija in vsi narodi sovjetske zveze ne potrebujejo toliko mučnikov kot pa ljudi, ki lahko povedo, kar mislijo. En tak človek v svobodi, kot je Solženicjin, lahko stokrat več stori za svobodo v Sovjetski zvezi kot milijoni zaslužjenih ljudi v koncentracijskih taboriščih v Sibiriji.

Novo jugoslovansko ustavo bodo razglasili na seji zbora narodov zvezne skupščine 21. t.m.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se menita od politikov in od politike

— Znaš Jakec, de midva be prouzaprou mogla jemet ano bol odgovorno službo, koker samo touč tle na ta naumen, zgung.

— Pej kej te je primlo? Kej si kej piu?

Si biu na kašni osmici?

— Neč nisem piu, dragi moj Jakec. Sm, koker se reče, v polni posesti mojih umskih sposobnosti...

— Vid'ga, vid'ga, kaku govori! Od kada si postau taku kunšten?

— Jest nisem postou neč kunšten in sm zmiri tisti, ke sm biu. Jest sm samo spoznou, de midva jemama an vlek političen talent in zatu se mi zdi...

— Tebi se zmiram kej zdi.

— Pestme zreč orkotron! — Sm tou reč, de midva jemama večje sposobnosti koker je tu delo tle na turni in de be lahko bla večja gospuda in jemela an položaj in an pomen. Zatu ke se zastopemo na politiko več ku marsikašen drugi.

— Pej kaku si pršu na tu, de se taku strašno zastopemo na politiko?

— Se spouneš ti, ke so proglasili združitev Libije in Tunisa? In se spouneš, kaku so prvi moment vsi vzeli tu reč strašno zares? Časniki po celi Evropi, in se zna, tudi u Trsti, so pisali, ku de je ta reč vre zaključena. Nekšni diplomati so se prfina ustrašili, ke so, buhznakaku zračunali, de zdej bo ratu ceu hudič. Prou nobeden se ni delau s te združitve norca. Samo midva sma preci rekla, de s tega ne bo neč. In, če se dobro spouneš, sva se tudi smejala na ves glas. (samo, de se smeh skuzi Novi list ni slišou). Videš,

če bi takrat pršli h nam in nas prašali, kej se nam zdi, midva be jem preci povedala, kaku je s to stvarjo in diplomati in državniki be jemeli tolko skrbi in straha mejn. In taku so šele an teden za nami zastopli, de res ne bo neč. Ma u politiki je treba bet pronto in hitro zastopet. Zatu pej pravem, de be midva lahko u politiki dosti pomenla, zatu ke zastopema več ku drugi.

— Ja, tisto je prou res, de ni blo neč. Sej glih uni dan je Gedafi prfina ozmerjau nekšne arabske držaunike, zatu ke nečejo združevanja Arabcev. In je imenavau tudi Tunis; če reč de je okregau tudi tistga Burgibo, s katerim je malo prej naredu tisto smešno združitev. Videš, ta Gedafi...

— Jakec, ustav'se! Pesti ti Gedafija pr miri, zatu ke jemamo zastran tega lahko sitnosti. Se spouneš, ke je zahtevau, de morejo dat proč tiste žurnaliste od »La Stampe«? Če si bomo kej brusli jezek, lahko zahteva, de nas denejo dol s turna. In tudi Novi list be jemu sitnosti.

— Tu jemaš pej prou. Dandanes je treba bet previden, ke nikoli se ne zna... Ma glih zatu se pej čudem, ke be se ti kar naenkrat rad vštulu med politike. Kej ne videš kašni so? Kej be tou bet tašen ku uani? Sej pregovor prave, de tisti, ke se družu z voukovci, more ž njimi tudi tulet. In prouzaprou be blo škoda zate, ke si drugače fejest fant.

— Znaš, jest sm mislu, de be jemu kašno vilo, državnega šoferja, hodu zdej če, zdej les in vidu svet...

— Mihec, posluši mene in ne stoj se neč mejšat. Kej ne videš, kej vsega govorijo le dje od politikov? Kej se češ dat ledem u zob? Ostani tle lepu na turni, ke ledje nas jemajo radi in nobeden ne reče slabe besede od nas. In tudi tu je nekeje vredno.

— Ma ja, ja, jemaš prou!

Petrolejski škandal in konferenca v Washingtonu

(Nadaljevanje s prve strani)

težavah zaradi boja na dveh frontah: proti petrolejcem »sedmih mednarodnih sestrâ« (tri družbe Standard Oil, Texaco, Gulf, Shell in BP) ter proti šejkom. Slednji so se okoristili z naraščanjem potrošnje petroleja v svetu, ki je leta 1950 znašala 500 milijonov ton, leta 1960 milijardo ton in leta 1968 že dve milijardi. Arabski petrolej se je že leta 1970 podražil za 25 odstotkov, nato dvakrat leta 1971 in enkrat leta 1972. Končno smo prišli po zaslugi petrolejcev in šejkov do petrojitve cene v obdobju 1973-74.

Petrolejska kriza na ta način povzroča vedno večje gospodarske in politične motnje v svetu ter zaostruje nevarnost gospodarske recesije in brezposelnosti tako v industrijskih kot v zaostalih deželah, ki uvažajo petrolej. Države uvoznice so leta 1972 plačale za petrolej 15 milijard dolarjev, lani 30 milijard in letos bo ta vsota narasla že na 95 milijard. To pomeni, da bodo države uvoznice imele v plačilnih bilancah s tujino primanjkljaj okrog 50 milijard dolarjev.

Po drugi strani naraščajo dohodki šejkov ter računajo, da bodo imele arabske države proizvajalke petroleja do leta 1980 zbrane ogromne kapitale v znesku 200 milijard dolarjev. Že zdaj bi lahko Arabci s takimi imenovanimi »petrolejskimi dolarji« pokupili vsa podjetja kake srednje velike evropske države. Iz strahu pred administrativnimi protiukrepi Združenih držav so šejki pričeli umikati denar iz ameriških bank in nakupovati zlato, kar je povzročilo monetarne motnje v svetu. Šejkat Abu Dabi na primer, ki ima samo 8000 prebivalcev, bo letos zaslužil s petrolejem 3 milijarde dolarjev, in Kuwait, ki ima 60 tisoč prebivalcev, 8 milijard dolarjev. Dohodke Saudske Arabije pa računajo celo na 19 milijard dolarjev.

Gospodarski in politični komentatorji so, da je prva pot k rešitvi tega zapletenega položaja obnovitev edinosti med zahodnimi državami, to je med Ameriko, Evropo in Japonsko. Arabci imajo vsekakor pravico povečati ceno petroleja do razumne stopnje, ker je bila pred leti prenizka, ter prositi za zahodno tehnologijo v korist svojega razvoja, a po drugi strani so šejki dokazali slabo vero z nasprotovanjem petrolejski konferenci držav uvoznic, ki je bila ta teden na ameriški predlog v Washingtonu.

Šejki se bojijo, da bi se proti bloku držav izvoznic petroleja ustvaril blok držav uvoznic. Skupna organizacija uvoznic bi lahko zavrnila petrolejsko izsiljevanje ter sprejela učinkovite gospodarske protiukrepe, ki bi spravili petrolejsko vprašanje nazaj v normalen okvir.

Ameriška vlada predlaga kolektivna pogajanja uvoznic z izvoznici, medtem ko se je v Evropi v glavnem Francija postavila na stališče dvostranskih pogajanj z Arabci, ker trenutno uživa koristi od svoje filoarabske politike. Predsednik Nixon in zunanji minister Kissinger sta izjavila, da utegne ta politika Francozom koristiti na bližnji rok, a na daljši rok je to kratkovidna politika v škodo vsega zahodnega sveta.

Druge evropske države in Japonska so bližje ameriškemu kot francoskemu stališču.

Priznavajo, da je položaj Evrope in Amerike različen, ker so Združene države dosti na boljšem glede uvoza petroleja ter bodo še pred letom 1980 samozadostne glede energije. Italija je stavila kompromisni predlog, po katerem naj bi konferenci uvoznic sledila sestanek industrijskih in zaostalih dežel ter zasedanje uvoznic in izvoznic petroleja.

Edinost ostaja življenjski pogoj za Evropsko gospodarsko skupnost. Na podlagi edinosti imajo zahodne države številne možnosti tako za pogajanja kot za administrativne in gospodarske sankcije proti petrolejcem in šejkom. Proti petrolejcem na primer: ukinitve davčnih olajšav, strogo nadzorstvo nad uvozom, rafiniranjem in prodajo petroleja, podražavljenje petrolejske industrije in njenih bank.

Enako so možne sankcije proti šejkom: zapora nad bančnimi računi šejkov v Evropi in Ameriki, podražitev ali ustavitve izvoza industrijskih proizvodov in obratov s paraliziranjem petrolejskih vrelcev, ustavitve izvoza orožja na Bližnji vzhod, reforma mednarodnega monetarnega sistema z ovrednotenjem evropskih valut v škodo »petrolejskih dolarjev« v žepih šejkov, obnova premogovnikov ter pospeševanje gradnje atomskih elektrarn kot alternativa proti petrolejski energiji, odprtje ležišč petroleja izven arabskega sveta, zlasti na Aljaski in v Severnem morju.

Odločitev je nujna, ker energetska kriza povzroča inflacijo v škodo najrevnejših slojev ter paralizira proizvodnjo z nevarnostjo brezposelnosti za milijone delavcev.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Karl Avgust Görner

PEPELKA

Pravljica v štirih dejanjih

V torek, 19. t.m., ob 15.30.

S TRŽAŠKEGA

PROTESTNA IZJAVA MLADINE SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

Slovenski kulturni klub ob represivnih ukrepih, ki so se v Sovjetski zvezi sprožili proti pisatelju Aleksandru Solženicinu in so te dni dosegli svoj višek,

protestira

proti mračnjastvu režima, ki na pozive uglednega pisatelja, svojega državljanca z globoko etično in socialno dimenzijo, poziva k avtokritiki in demokratičnemu razvoju sovjetskega socializma, odgovarja s policijsko silo;

ugotavlja,

da oblast s tem terorističnim postopanjem dokazuje, da še ni prerasla in tudi ne misli prerasti svoje stalinistične smeri.

Vlada, ki v imenu socializma izvaja nasilje, se brani avtokritike in razvoja, izdaja revolucionarna izročila.

Svoboda mišljenja in izražanja ostaja predpogoj za resnično napredno perspektivo človeške družbe.

Ob zgledu velikega umetnika, človeka in državljanca Aleksandra Solženicina.

potrjuje

svojo vero v temeljna načela demokracije, svobode in spoštovanja človekove osebnosti, vero, katere zgodovinski nosilec bi moral biti prav socializem.

Odbor Slovenskega kulturnega kluba
Trst, 13. februarja 1974.

V soboto 16. febr. bomo imeli v klubu zabavni večer. Izlet v Koper odpade.

PETROLEJA NE BI SMELO VEČ MANJKATI

Italijanski zunanji minister Moro je baje dosegel na svojem obisku v Saudski Arabiji, ki ga je zaključil pretekli teden, da bo ta petrolejska država dobavila Italiji v prihodnjih 15 letih 500 milijonov ton petroleja. S tem je popolnoma krita petletna italijanska poraba petroleja. Manj uspeha je imel baje pri saudskem kralju Fejsalu Morov francoski kolega Jobert, ki se je iz zunanjega ministra »velike Francije« tudi spremenil v mešetarja za petrolej.

Živahna politična dejavnost v Jugoslaviji

V Jugoslaviji je v sedanjem trenutku značilna živahna politična dejavnost, saj se bližata dva pomembna dogodka: še v tem mesecu bo zvezni parlament v Beogradu sprejel novo ustavo, predvidoma v aprilu pa bodo na vrsti volitve, ki bodo potekale v skladu z ustavnimi spremembami. Te volitve bi morale biti že v lanske pomladi, vendar so jih prav zaradi nove ustave, ki so jo pripravljali v zadnjem času, prenesli za eno leto in tako podaljšali mandate zveznim in republiškim poslancem ter občinskim odbornikom (svetovalcem).

Nova jugoslovanska ustava prinaša precej novosti, najpomembnejša pa je uvedba delegatskega sistema, ki bo uresničil, kot je razvidno iz ustavnega besedila, precej drugačno družbeno-politično razmerje med volivci in njihovimi predstavniki na vseh ravneh, to je na krajevni, občinski, republiški in zvezni. Prav v zvezi s praktičnim uresnitvijo teh načel nastajajo številne nejasnosti in vprašanja, zato bodo morali po spre-

jetju nove ustave sčasoma spremeniti tudi mnoge zakone. Kot kaže, pa bodo v Jugoslaviji vedno več zadev urejali namesto z zakoni z družbenimi dogovori, oziroma samoupravnimi sporazumi, Gre pri tem za sporazume o določenih vprašanjih, n.p. o maksimalni višini plač v določeni kategoriji delavcev, ki jih urejajo šele po predhodnem posvetu in pristanku zastopnikov prizadetih.

Pomembna novost so tudi interesne skupnosti, ki jih uvajajo tako v okviru posameznih občin (lahko tudi več skupaj) kot republik. Tako že obstajajo kulturne skupnosti, skupnosti za varstvo okolja, telesno-kulturne skupnosti, izobraževalne skupnosti itd., v katerih se specializirano ukvarjajo z reševanjem strokovnih, finančnih in drugih vprašanj na različnih omenjenih področjih dela.

Kot že rečeno, bo novi sistem povsem stekel po sprejetju nove ustave, zlasti pa še po ustrezni spremembi dosedanje zakonodaje.

Zasedanje deželne sveta

Po poldrugomesečnem presledku — od sredine decembra — se je deželni svet v tem letu prvič sestel 1. februarja, a samo formalno, ker je tako določeno z deželnim statutom. Zato je na prvi letošnji seji obravnaval samo vprašanja in interpelacije svetovavcev. Redno zasedanje se je začelo 12. t.m.

Na torkovi seji, 12. t.m., je sprejel dva zakonska osnutka. Prvi se nanaša na prevozni sektor in določa deželne izdatke prevoznim avtobusnim podjetjem za odpravljanje razlik v plačah osebja med mestnim in zunanjimi podjetji, dokler ne bo to vprašanje v

celoti rešeno z večjo reformo. Drugi pa določa nov deželni prispevek v znesku 100 milijonov lir za sestavo deželnega tehničnega zemljevida, ki je važen za urbanistično, industrijsko in drugo načrtovanje, za poljedelstvo ter za varstvo okolja. Že prej je dala dežela za sestavo takega zemljevida 500 milijonov.

Deželni odborniki Devetag, Stopper in Coloni so nato odgovarjali na številna vprašanja in interpelacije, predsednik deželnega odbora Comelli pa je poročal o programskih načelih dežele v zvezi s smernicami vladne vsedrjavne politike.

Odgovorom na te njegove programske izjave je bila posvečena vsa seja deželnega svea v sredo, 13. t.m. V debato je posegel tudi zastopnik Slovenske skupnosti deželni svetovavec Drago Štoka. Rekel je, da jemlje na znanje pozitivne korake, ki jih je dežela Furlanija - Julijska krajina napravila z drugimi deželami nasproti osrednjim oblastem tako v zvezi z rešitvijo vprašanja prometnih zvez kot tudi glede problema kmetijstva ter ljudskih stanovanj. Obžaloval je, da deželni odbor ob tej priložnosti ni sprožil tudi celotnega problema pristojnosti za reševanje vprašanj slovenske narodnostne skupnosti. Vendar je izrazil upanje, da bo z decentralizacijo postopno rešeno tudi to vprašanje. Zadržal se je nato dalj časa pri vprašanju kmetijstva na Tržaškem in Goriškem in poudaril vlogo, ki jo ima kmetijstvo pri ohranjanju značilnosti tega področja.

Zasedanje se je nadaljevalo v četrtek z nadaljevanjem debate in z odgovorom predsednika družbenega odbora Comellija.

—o—

PREŠERNOVA PROSLAVA PRI SV. IVANU

V nedeljo 17. februarja bo ob 17. uri v svetoivanskem Marijinem domu v Trstu

PREŠERNOVA PROSLAVA

Nastopijo domači cerkveni pevski zbor ter skavti in skavtinja.

Delegacija

Slovenske skupnosti pri deželnem odborniku

Deželni odbornik za zaščito okolja Mizzau je včeraj sprejel zastopstvo Slovenske skupnosti in se z njim razgovarjal o problemu kraških rezervatov. Delegacijo Slovenske skupnosti so zastopali deželni svetovalec dr. Štoka, tržaški občinski odbornik dr. Dolhar, strokovnjak dr. Vremec in Karlo Grgič. Ti so odbornika seznanili s stališčem Slovenske skupnosti do rezervatov na tržaškem in goriškem Krasu. Poudarili so stališče Slovenske skupnosti, ki je proti kakršnikoli obliki razlaščenja v okviru nastajajočih kraških rezervatov in ki stremi za tem, da se Kras zaščiti tako, da se bodo domači prebivalci čutili na zaščitenem Krasu doma. Dežela mora upoštevati, po mnenju Slovenske skupnosti, tako zaščito Krasa, da bo domače prebivalstvo gospodar na svoji zemlji, ne pa omejeno v svojih pravicah in lastnini.

Predstavniki Slovenske skupnosti so ponovno negativno ocenili zakonski osnutek deželnega odbora v prejšnji zakonodajni dobi in dejali, da bo Slovenska skupnost samo za tak zakonski načrt, ki bo resnično branil lepoto Krasa in upravičene želje ter zahteve slovenskega kraškega prebivalca. S tem v zvezi so poudarili, da ne more biti prave zaščite Krasa brez konkretnega sodelovanja prizadetih lastnikov in krajevnih uprav. Govor je bil tudi o najnovejših metodah, ki se v Evropi uveljavljajo v zvezi z zaščito naravnih lepote in ambientalnih značilnosti.

V odgovoru je deželni odbornik Mizzau seznanil predstavništvo Slovenske skupnosti z raznimi koraki, ki jih je napravil v zvezi s tem problemom, in zagotovil, da bodo pri sestavljanju zakonskega načrta glede zaščite Krasa upoštevane ne samo naravne lepote in značilnosti ampak tudi upravičene želje in zahteve domačega kraškega prebivalstva

—o—

GROZNA NAJDBA

V sredo so delavci pri kopanju odkrili v Trstu okostja osmih mladih ljudi, ki so bila že kakih 30 let v grobu. Vsa okostja so ležala v skupnem grobu pol metra globoko. Kraj, kjer so našli okostje, ni daleč od Rižarne. Pri njih niso našli niti krpice obleke, po čemer sklepajo, da so bili umorjeni pokopani nag.

PROTEST SINDIKATA SLOVENSKE SOLE PROTI PREPOVEDI POUKA SLOVENSČINE V BRDU IN TERU

Sindikat slovenske šole za Furlanijo - Julijsko krajino je sprejel odločen protest proti prepovedi prostovoljnega popoldanskega pouka v Brdu in Teru ter ga razposlal predstavnikom oblasti v Vidmu, Rimu in Trstu, ter poslancem, tako videmskemu prefektu, višjemu šolskemu skrbniku v Vidmu, prosvetnemu ministru v Rimu, ministrskemu predsedniku Rumorju, predsednikoma poslanske zbornice in senata, predsedniku deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine in poslancem Lorisu Fortuni, Guidu Ceccheriniju, Corradu Belciju in Albinu Škerku.

Protest se glasi:

Sindikat slovenske šole za Deželo Furlanijo - Julijsko krajino je zvedel z ogorčenjem, da so oblasti prepovedale pouk slovenskega materinega jezika v pošolskem pouku v Brdu in Teru;

UGOTOVIL JE, da so tako oblasti prekršile samovoljno načela republiške ustave, človekove pravice ter zadevne veljavne zakonske predpise;

zato ODLOČNO OBSOJA ta protidemokratski, krivični in protizakoniti ukrep, ki škoduje tudi ugledu demokratične države.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV V TRSTU

ima na sporedu v ponedeljek, 18. t.m.

POGOVOR O DRAGI 1974

Odbor prosi, da bi člani prinesli svoje misli in predloge k temu zasedanju. Čim več predlogov, tem lažja bo izbira.

Začetek ob 18.30.

Kako so izgnali Solženicina

(Nadaljevanje s 1. strani)

v letalu. Zdi se, da so ga nadzorovali sovjetski policijski agenti v civilu.

Medtem se je v javnosti že vnela živahna razprava, ali so sovjetske oblasti po obstoječih zakonih smele izgnati Aleksandra Solženicina in mu tudi odvzeti državljanstvo. Kar zadeva prvo vprašanje, je treba opozoriti, da je že Stalin leta 1929 izgnal iz Sovjetske zveze svojega političnega nasprotnika Leva Trockega. Kot je poudaril sovjetski znanstvenik Medvedov, ki živi v Londonu, smejo sovjetske oblasti odvzeti državljanstvo državljanom, če se ti nahajajo v inozemstvu. Tako so napravile ravno z njim; lani so mu vzele državljanstvo, med njegovim bivanjem v Londonu.

Sedaj je Aleksander Solženicin gost nemškega pisatelja in Nobelovega nagrajenca Heinricha Bölla v njegovi vili na podeželju. Kot znano, je Solženicin večkrat izjavil, da ne bo nikdar prostovoljno zapustil svoje domovine. Ljudje se sprašujejo, ali si je premislil, ali pa so ga sovjetske oblasti prisilile na odhod iz Sovjetske zveze. Glasnik zahodnonemške vlade je izjavil, da je Zahodna

Nemčija pripravljena sprejeti uglednega ruskega pisatelja. Zahodnonemška vlada je bila prav gotovo obveščena o njegovem prihodu, kar med drugim potrjuje dejstvo, da je sovjetsko potniško letalo prispelo na letališče v Frankfurtu s štiriurno zamudo. Zdi se, da so se med sovjetskimi in zahodnonemškimi oblastmi vodili dolgi pogovori, preden je Solženicin zapustil Moskvo. Sovjetska tiskovna agencija TASS tudi sporoča, da bodo člani Solženicinove družine lahko zapustili Sovjetsko zvezo in se pridružili pisatelju, kadarkoli bodo hoteli.

Aretacija in izgon uglednega ruskega pisatelja je v središču pozornosti mednarodne javnosti. Po splošni sodbi gre za teptanje osebnih svobode in za vse obsodbe vreden napad na pravico do izražanja misli in besede. Tudi vatikanski radio je obsodil Solženicinovo aretacijo, njegov izgon iz domovine pa označil za kričeče teptanje človeških pravic. Aretacijo in izgon Solženicina so obsodili tudi predsednik britanske vlade Edward Heath, švedski ministrski predsednik Olaf Palme in razni ameriški republikanski ter demokratični senatorji in poslanci.

Prešernove proslave na Goriškem

Prejšnji teden so skoro po vseh prosvetnih društvih in naših šolah pripravili Prešernove proslave. Vse so pokazale, da se naši ljudje in tudi mladina čutijo dolžne, da se poklonijo pesnikovu duhu, njegovi besedi in globoki misli.

Nekatere prireditve ob spominu na 125-letnico Prešernove smrti so bile prav posrečene in so v pravi luči prikazale podobo našega velikega znanilca svobode in občega bratstva. Take so bile na primer na učiteljsku, v Standrežu, v Dijaškem domu. Ponekod so jih pa izvedli preveč šablonsko in niso dosegle zaželenega uspeha.

Pisma uredništvu:

SVETA GORA PRI GORICI - NAJODLICNEJŠA MARIJINA BOŽJA POT NA SLOVENSKEM

Veseli nas sleherna pobuda, ki naj siži za poglobitev Marijinega češčenja. Vendarle sodimo, da je najbolj odlična med vsemi Marijinimi božjimi potmi na Slovenskem Sveta gora, kamor se že nad 400 romali in romanjo verniki z vseh strani.

Sveto goro moramo smatrati za najbolj imenitno Marijino božjo pot, ker so njeni začetki vezani na prikazovanje Matere božje. Zgodovinski viri pričajo, da se je nebeška Mati ponovno prikazala slovenskemu dekletu in mu v slovenskem jeziku naročila: »Reci ljudstvu, naj mi sezi da cerkev in me prosi milosti!«. Nobena druga božja pot na Slovenskem, niti ne Brezje, se ne more sklicevati na tako vzvišen nastanek. Nadalje Sveta gora slovi po izrednih čudežih, ki so bili dokazani tudi s posebnimi cerkvenimi procesi. O teh čudežih imamo zgodovinsko poročilo, ki so ga leta 1541, to je samo dve leti po Marijinih prikazovanjih, poslali protestantski stanovci cesarju Ferdinandu: »Novejši čas se je začela v Solkanu, v pokneženi goriški grofiji, božja pot, h kateri preprosto ljudstvo iz raznih dežel in jezikov prihaja. Raznesli so, da tamkaj slepi spreg'edujejo, sključeni se zravnaajo, kruljavljavi shodijo.«

Marijino svetišče na Sveti gori je važno tudi po svoji starodavnosti in nadvse bogati zgodovini. Zgodovinske listine nam poročajo, da je bila na Skalnici že davno pred Marijinem prikazovanjem cerkev, posvečena Materi božji. Toda zlasti po teh prikazovanjih je svetogorsko svetišče postalo duhovno srce in zbirališče širokih romarskih množic iz vseh slovenskih dežel. Izredno veliko število odkritih dokumentov o Sveti gori nam priča, kako so se zanimali za to Marijino božjo pot papeži, kardinali, patriarhi, škofje, redovniški predstojniki, cesarji, nadvojvodi, deželni stanovci, grofje in plemiči, meščani in deželani...

Iz povedanega sledi, da je Sveta gora zares najbolj imenitna med vsemi slovenskimi Marijinimi božjimi potmi. Zato menimo, da če bi že hoteli postaviti v Nazaretski baziliki spomenik najbolj odlične slovenske Marijine božje poti, bi ta čast pristajala edinole Svetogorski Kraljici.

Pripominjamo še, da je bila Sveta gora od časov prikazovanja Marijinega do prve svetovne vojne priznana kot glavna slovenska božja pot. Pozneje, ko je Primorska pripadla Italiji, je v Sloveniji zaslovela Marijina božja pot na Brezjah in so Brezjansko Mater božjo proglasili za Kraljico Slovencev. Po zadnji svetovni vojni pa je Sveta gora znotraj Slovenije in bi ji zato morali vrniti častno prednost in priznanje, ki ga je uživala v prejšnjih stoletjih.

Če hočemo posredovati ideje velikana Prešerna našemu ljudstvu, je treba, da se take proslave pripravljajo z večjo načrtnostjo, z dobro pripravo in tudi z novimi svežimi prijemi.

Te pripombe smo napisali, ker so gostje s kake proslave, slabo pripravljene, odhajali z grenkim priokusom in s kritiko.

PREJELI SMO:

ZAHTEVE PREBIVALSTVA STANDREŽA

»Podpisani predstavniki kulturnih, športnih, gospodarskih in sindikalnih organizacij, zbrani na skupni seji dne 6. februarja 1974, po temeljiti in vsestranski preučitvi problemov v zvezi z ustanovitvijo rajonskih konzult, ugotavljajo, da samo konzulta, ki bi obsegala le štandreško ozemlje (južno od ulice Pola, Monte Nero in naselje ISES ob železnici do državne meje) ustreza interesom in zahtevam vsega štandreškega prebivalstva.

Zato podpisani odločno zahtevajo, da pristojne oblasti upoštevajo tako rešitev, ki bi edina odgovarjala namenom ustanovitve rajonskih konzult in bi obenem koristila širši občinski skupnosti.

Zbrani javljajo, da so že začeli z nabiralno akcijo podpisov v prid taki rešitvi.«

Pismo so podpisali zastopniki prosvetnih društev »Štandrež« in »Oton Župancič«, športno društvo »Juventina«, športno društvo »Velox«, Kmečko društvo »Coltivatori di reti in ANPI Štandrež.

Rupa VARUJMO LEPO OKOLICO!

Naše vasi in zaselki v spodnji goriški okoličici so vedno kazali domačinom in še bolj tujcem svoje vablivo in prijazno podobo. In to tudi v časih naših prednikov, ki še niso poznali asfaltiranih cest, odtočnih jarkov ali smetišč. Danes pa je že težko govoriti o snagi okoli naših vasi in hiš.

Krivda pa leži tudi na nas samih. Vsakovrstni odpadki se pri hišah vedno bolj množijo. Ta ali oni jih odpelje kar do Vipave in jih vrže v vodo ter jo s tem onesnaži. Drugi kopičijo smeti in različno ropotijo odpadkov kar v jarkih ob cesti. Že več časa rastejo velikanski kupi smeti v tako imenovani »Veliki jami« ob glavni cesti v Rupo. Svoj čas je bil ta kraj porasel z drevjem. Zdaj pa so ga posekali tako, da vsak mimoideči vidi kupe nesnage in si zatiska nos pred smradom.

K dnevu katoliškega tiska

(Nadaljevanje s 1. strani)

Času razvili nekakšno javno diskusijo) kaže na maksimalistično težnjo, da so glasniki vseh katoličanov v zamejstvu ali še slabše, da so glasniki verske in civilne demokracije. Naj kot primer zadostuje odlomek iz zadnjega listovega uvodnika: »Slovenski katoliški tisk v zamejstvu ima zato prvenstveno nalogo, da čuva (!) demokratske svoboščine naših ljudi, svobodo tiska, organizacije, delovanja, mišljenja, politične opredelitve, da ne postanemo vsi »rdeči roboti.«

Ob tem odstavku bi bilo potrebno razviti dolgo in poglobljeno diskusijo (če so za diskusijo sploh pripravljeni), kaj je človekova svoboda, kam meri krščansko upanje, kakšna je verska informacija in še marsikaj dru-

POROČILO ŠOLSKEGA SINDIKATA

Odbor Sindikata slovenske šole v Gorici se je sestel na 4. redni seji v ponedeljek, 4. februarja 1974. Na dnevnem redu je bilo več pomembnih vprašanj, ki se tičejo slovenskih šol na Goriškem.

Odbor je predvsem razpravljajal o bodočem seminarju za slovenske šolnike. Ta seminar je bil že več let v začetku pomladi in so se ga udeleževali profesorji ter učitelji. Šolski skrbnik pa je predlagal, da bi bil namesto podobnega seminarja v teku šolskega leta poseben tečaj v jeseni in naj bi bil rezidencialnega značaja ter bi potekal v Lignanu. Sindikat je ta predlog sprejel in sedaj čaka na odgovor Šolskega skrbništva.

Sindikat je tudi izrazil svoj protest proti prepovedi pouka slovenščine kot dopolnilnega učnega predmeta na dveh šolah v Beneški Sloveniji. Prv tako je Sindikat obsodil razkol v vrstah tržaških šolnikov z ustanovitvijo novega sindikalnega Združenja. Odbor Sindikata je razpravljajal nato o posebni vlogi, ki jo opravlja sindikalna organizacija med slovenskimi šolniki. Zato jih poziva, naj bodo vpisani le v en sindikat, saj lahko le tako delujejo za enotnost ter koristi slovenskih šolnikov. To pa ne ovira Sindikata slovenske šole, da ne bi vzpostavil koristnih stikov z vsedravnimi sindikalnimi predstavništvi. In prav v ta okvir se uvršča tudi srečanje, ki ga bodo v kratkem imeli predstavniki Sindikata z zveznim sindikatom CGIL, CISL, UIL — odsekom za šolstvo.

Tudi letos poleti bo seminar slovenskega jezika in kulture na ljubljanski univerzi. Seminar bo trajal od 1. do 13. julija. Zainteresirani šolniki naj se zglasijo pri odbornikih sindikata. Za goriške šolnike sta na razpolago dve štipendirani mesti.

Sindikat je pred kratkim posredoval pri poslancu Dinu Maroccu za razpis natečaja za stalna mesta tudi na slovenskih šolah ter za olajšave ob vstopu v stalež. Poslanec je zagotovil svoje posredovanje na ministrstvu ter ustrezne pobude v parlamentu.

Na seji je odbor izvolil za podtajnico sindikata slovenske šole v Gorici prof. Vito Vesel.

GORIŠKO PREDAVANJE

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi v petek, 22. februarja, ob 20.30 vse ljubitelje planinstva k predavanju prof. Cirila Hubada iz Ljubljane »V turah preko alpskih prelazov v Švico«. Predavanje bodo spremljali bavni diapozitivi in bo v prostorih kluba »S. Gregorčič«, Korzo 13.

gega. Toda že tak, kakršen je, se nam zdi, da se zgornji odstavek sam komentira. Vedno bolj pa smo mnenja, da nam v zamejstvu močno manjka še kak drug vir krščanskega obveščanja, morda brez lastništva pravice in resnice, ki pa bo slovenskim bralcem nudil vsaj del tiste verske protiinformacije, ki jo danes po svetu že vsi priznavajo (razen K.g. in podobnih ekskluzivnih listov). V mislih imamo tak način informiranja, ki nudi kristjanu vse možnosti samostojnega opredeljevanja in ki je v službi družbenega osvobodjevanja. In to je morda edini način, da se z verskim tiskom približamo tistim slovenskim bralcem, ki sedanji katoliški tisk odklanjajo in ga prepuščajo njegovi žalostni usodi hiranja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Koncert novogoriškega zbora v Gorici

V nedeljo, 3. t.m., je v Katoliškem domu v Gorici nastopil Komorni zbor iz N. Gorice, ki ga vodi Štefan Mavri. Zbor je nastal šele pred nekaj leti in je njegova ustanovitev pomenila precejšnjo poživitev kulturnega mrtvila, zlasti pri amaterskem udejstvovanju, v tem mladem slovenskem mestu. Zbor je v zamejstvu že nastopil, nedeljski koncert pa je njegov prvi samostojni nastop v Gorici.

Prvi del sporeda je obsegal umetne in priredbe slovenskih ljudskih pesmi. Prvi dve je napisal dirigent sam za ženski zbor: »Žalostna deklica« in »Dežek pada v polja«, pri čemer je pokazal srečno skladateljsko roko. Sledila sta Gallusova moteta »Ecce, quomodo moritur iustus« in »Resonet in laudibus«. Nato je bilo no vrsti pet bolj znanih slovenskih zborovskih pesmi: »Luna sije« Mateja Hubada, »Lipa« Davorina Jenka, »Venci beili« Franceta Marolta, »Kaj ti je deklica« Matije Tomca in »Se rožce so žalovale« Vasilija Mirka. Pri slednji sta nastopila tudi dva solista, sopranistka Stana Stančič in tenorist Ludvik Ličer.

Drugi del programa je pomenil za Gorico novost ne samo za širše glasbeno občinstvo, ampak tudi za poznavalce. V njem je zbor ob spremljavi orgelskega mojstra Huberta Berganta (igral je na elektronske orgle v nadomestilo za prave) izvedel skladbo slovenskega baročnega skladatelja iz 17. stoletja Janeza Krstnika Dolarja z naslovom »Miserere mei Deus«. Skladba predstavlja trd oreh za vse izvajalce, tako

za soliste kot tudi za sam zbor, in je vzbudila precejšnje zanimanje poslušalcev. Poleg že omenjene Staničeve in Ličerja so nastopili še naslednji solisti: sopranistka Nada Stančič, altistka Dolores Budal in basist Zdravko Rifelj.

Nedeljski koncert v Gorici je omogočil vpogled v glasbeno ustvarjalnost in poustvarjalnost v sosednem mlademu mestu Novi Gorici, ki uspešno nadaljuje z že od nekdaj bogato glasbeno tradicijo na Goriškem.

M. V.

—o—

VERSKO PREDAVANJE V MARIJINEM DOMU

Tudi letos je organiziralo vodstvo Marijinega doma v ulici Risorta 3 serijo verskih predavanj. V petek, 8. t.m., je predaval prof. modroslovja na bogoslovni fakulteti v Ljubljani Anton Stres o temi »Ko človek trepetja za lastno usodo« (o misli Gabriela Marcela, francoskega krščanskega ekzistencialističnega filozofa). Mnogi ljudje danes izgubljajo upanje v prihodnost. Radi bi vedeli, na čem naj bi gradili svoje upanje.

V petek, 22. t.m. pa bo prof. Anton Stres govoril o temi »Prerokbe že zore v dopolnjevanje...« (Obnovljena teologija upanja). Predavanje bo ob 8. uri zvečer.

V mesecu marcu in sicer 15. in 22. marca pa bo predaval dr. Štefan Steiner, profesor moralke na bogoslovni fakulteti v Ljubljani, o »novi« in »stari« morali in drugič o temi »In bosta eno telo« (teologija zakonske zveze in nerazvezljivosti). Tudi ti predavanji bosta ob osmih zvečer.

NOVA ŠTEVILKA REVIEJE »MOST«

Iz tiskarne je prišla nova številka revije »Most«, katere odgovorni urednik je Vladimir Vremec. Vsebinske je naslednja: Jože Velikonja »Slovenska identiteta v sodobni Evropi«; Humbert Mamolo - Danilo Sedmak »Nekatere značilnosti slovenskih tržaških maturantov«; Lev Detela »Med orlom in podgano«; Mara Poldini Debeljuh: O zbirki »Poesie di velluto e integrali«; Annamaria Boileau »Mejne značilnosti«; Med revijami, knjigami in ljudmi: »Severovzhodna meja«, »Narodnostno in politično gibanje Slovencev in Hrvatov«, »Znotraj Istre«. Gre za ocene knjig Giorgia Valussija, Benjamina Salvija in Guida Miglia. Vse tri ocenjuje A. L. (Aleš Lokar). Vsi prispevki v reviji so prevedeni tudi v italijanščino.

Nova številka revije »Mladje«

Nedavno je prispela v Trst nova številka koroške revije »Mladje«, ki jo izdaja klub Mladje v Celovcu in jo urejajo Lev Detela, Gustav Januš, Florjan Lipuš in Avgust Malle. Florjan Lipuš je napisal za to številko — ki je izšla šapilografirana in ne več tiskana kot doslej — spis z naslovom »Slovenci proslavljajo čistočo«, ki je objavljen na uvodnem mestu. To je nekak samogovor, če lahko tako rečemo, o človekovih fizioloških potrebah izločanja, na katerih gradi Florjan Lipuš nekako svoje filozofiranje o narodu, kot nekdaš Ivan Cankar na osnovi Doline Šentflorjanske, rezultat pa je v hudem nasprotju z dobrim okusom. Čudno je, da se Florjan Lipuš, ki mu sicer ni mogoče odrekati nadarjenosti, še manj pa veselja do pisanja, in tudi ne resnične zavzetosti za tisto, kar bi lahko imenovali slo-

venske narodne zadeve, ne more rešiti iz svojih psiholoških kompleksov in da zapada pod vpliv najbolj vulgarnega naturalizma, ki ga, kot kaže, po pomoti zamenjuje s socialnim pisanjem. Bravca moti tudi Lipuševa ostra polemčnost, ker se mu ne posreči povedati, proti komu ali čemu je pravzaprav tako stalno razkačen in zakaj. Lipuš je značilen primer človeka, ki je zelo nadarjen za pisanje in rad piše, a mu manjka globlje kulture in jasnosti idej.

Ravno obratno bi lahko rekli o Janku Messnerju, ki je zastopan s prispevkom v obliki dialoga »Pogovor v maternici koroške Slovenke«, kjer se pogovarjata še nerojena dvojčka. Messner razodeva globoko kulturo in ve, kaj hoče, a postavlja svoj talent izključno v službo razbolele politične in narodne ideje. Lev Detela predstavlja nemško-avstrijskega pisatelja Petra Hainischa, ki je zastopan s krajšimi prevodi. Zanimiva je razprava Pavla Zdovca »Nekateri pogledi na vprašanja krajevnih imen na Koroškem« s povzetkom v nemščini. Zdovc se je potrudil in nabral precej dokumentacije iz preteklosti, vendar pa je po nepotrebnem obremenil svojo razpravo z jezikoslovnimi teorijami o vokalih, polglasnikih in podobnem in z nedokazanimi panslavističnimi teorijami, da je obstajal nekoč enotni slovanski jezik. Ta teorija je danes posebno pri srcu ruski slavistiki, ker služi tudi ruskim političnim ciljem. Tomaž Ogris pa piše o temi »Koroški Slovenci in celovški ordinariat« ter kljub določeni tendenčnosti in neznanstvenim trditvam glede širjenja krščanstva med Slovenci razkriva nekatera pretresljiva dejstva, kar je glayno. Sledi še nekaj polemičnih zapiskov.

Ta številka »Mladja« je očitno hotela zavriniti očitek, da se revija premalo ukvarja z aktualnimi problemi koroških Slovencev in je — razen redkih prispevkov, med katere bi komaj lahko uvrstili pesmi Gustava Januša, nekatere posrečene, druge manj — skoraj vsa posvečena taki problematiki.

TRETTA ŠTEVILKA »LITERARNIH VAJ«

Izšla je tretja številka literarnega dijaškega mesečnika »Literarne vaje«. V njej sodelujejo Ester Sferco, ki nadaljuje povest »Petnajst avgustovskih dni«, Marija Besednjak (sedem pesmi in novela), Erika Scheimer (z zgodbo »Oh, ta žlahta — teta kupuje bluzo«), Suzana Gerlanc (pesmi »Mrk jesenski dan« in »Medvedek«) inn še mnogo drugih. Prof. Martin Jevnikar pa ocenjuje Jadranski koledar in njegove knjige ter še kaj.

Naš sodobnik Prešeren

V Slovenskem kulturnem klubu smo mladi na Prešernov dan imeli priliko prisluhniti poglobljenemu in obenem živahnemu predavanju piranskega slavista, mladega dr. Mirka Dvoržaka. Spregovoril nam je o Prešernu na docela nov način, tako da je s svojimi izvajanjem zares tudi utemeljil na prvi pogled malo drzni naslov: *Prešeren, naš sodobnik*. Predavatelj je govorniški dar, temperamenten nastop in obsežno strokovno znanje so osvojili mlade poslušavce, posebno pa so občudovali njegovo razgledanost, sodoben pristop in poznanje problematike današnjega razdvojenega človeka. Tako je sčasoma postajal ta ali oni Prešernov verz, ki ga je znal dr. Dvoržak izluščiti iz celote, pobuda za povezovanje pesnikove problematike z našo, njegovega časa z našim, njegovih stisk in kriz z našimi, skratka, začutili smo v Prešernu neko novo dimenzijo. Približala nam ga je tako tesno, da smo intenzivno čutili v njem svojega sodobnika. Toda poleg mračnih strani v njem je predavatelj znal nato

odkriti iz pesnikovih verzov takšne, ki so nam nakazovali tudi pot iz razočaranj v novo pojmovano mladostnost in vedrino.

Lahko bi rekli, da nam je pokazal novega Prešerna, in vendar utemeljenega — z njegovimi lastnimi verzi. Tudi debata, ki je sledila, je potekala v vzdušju, ki ga je prej ustvaril predavatelj. Res se je znal dotakniti najbolj perečih mladinskih problemov, da smo čutili, kako mladino razume, je na njeni strani. Razšli smo se z lepim občutkom, da je znal odpreti v nas nove perspektive, da nam je nakazal nov smisel, pokazal z besedo in lastnim zgledom, kaj je prava mladostnost: življenjska sila, vedrina, upanje.

T. R.

—o—

»MLADIKA« ŠT. 1

Izšla je 1. letošnja številka »Mladike«, ki pri naša na uvodnem mestu razpravo Saša Martelanca »Značaj narodov«. Več bomo o njej spregovorili v eni prihodnjih števil.

Sodobno kmetijstvo

Kako najti izhod iz živinorejske krize?

Na občnem zboru zavarovalnice za živino v Bazovici dne 20. januarja so, kot je razvidno iz časopisnih poročil (žal ni znano, po kakšnem ključu so vabili nečlane-goste na občni zbor) razen običajnega pregleda poslovanja v preteklem letu, blagajniškega obračuna itd. obravnavali tudi vprašanje sedanje hude krize, v katero je zašlo kmetijstvo, zlasti pa živinoreja. Ugotovili so, da je upadanje števila glav živine v tesni zvezi s ceno mleka, krmil in mesa. Živinoreja dela danes z izgubo. Odtod vse težave in kriza. K tej ugotovitvi in zahtevi, naj deželne oblasti dajo hitro pomoč živinorejcem v obliki krmil in posebnih uprepov, ni kaj reči. Nekaj so deželne oblasti storile (ugodni krediti za škodo od suše), toda o krmilih za zdaj ni nič slišati. O ostalih ukrepih so na voljo časopisna poročila. Iz teh je moč razbrati, da name-rava deželna uprava, v skladu z državnimi smernicami, izplačati posebne nagrade živinorejcem, ki bodo redili teleta, zlasti za rejo večjega števila telet. Podrobnosti pa še ni. Zgleda pa, da je prišlo do določenih nesoglasij, zato bo treba še nekoliko počakati, preden bodo sprejeli nekaj konkretnih in takoj uresničljivih ukrepov. Nerešeno je tudi vprašanje financiranja teh ukrepov.

Ne samo pridelovalne zadruge

Bolj zanimiva je problematika o pospeševanju in krepitvi združništva, kot so jo

nekateri govorniki na omenjenem občnem zboru načeli. Ni treba posebej poudarjati, da se na splošno stvari niso spremenile, kajti še vedno je živinorejec le pridelovalec, ne pa pridelovalec in prodajalec svojih pridelkov. In dokler ne bo sam oz. organiziran z drugimi poskrbel poleg omenjenega tudi za pripravo močnih krmil, bodo drugi gospodovali nad njim. In ker ne kaže, da bi celo tak posamezni živinorejec, ki razpolaga z velikim hlevom in velikim številom glav, mogel sam poskrbeti za vse navedene naloge, bo izboljšanje razmer v živinoreji prišlo samo preko združništva (seveda ne na stopnji pridelovalnih združb). V Združenih državah Amerike že dolgo ne stoji rejec osamljen, temveč je združno povezan s klavnicami, pridelovalnimi in prodajnimi obrati, seveda na združni osnovi. Dejstvo, je da smo v Evropi razen redkih izjem, posebej pa v Italiji, zelo daleč od tega stanja.

Posebne deželne zadruge

Po resnici povedano, ni niti diskusija v kmetijskih krogih dovolj jasno orisala te problematike. Ni znano, kakšno pot bodo dejansko ubrale posebne deželne zadruge, ki naj bi skrbele za razpečevanje živinorejskih pridelkov. Bodo res na voljo živinorejcem, ali pa bodo v rokah premetenih politikantov? Niti ni znano, ali bodo skrbele tudi za pridelavo in prodajo živinorejskih pridel-

kov. Brez tega bi bil ves denar kaplja v morju, problem pa slej ko prej nerešen.

Kaj naj napravi posamezni živinorejec?

V pričakovanju korenitih sprememb na organizacijski ravni in tudi na politični (v sedanjih razmerah, ko je povpraševanje po mesu izredno veliko, ponudba in torej prireja pa majhna in nezadostna), bi morale iti podpre tudi majhnim obratom, da ne izginejo, preden se bodo vključili v združne organizacije. Dokler ne bodo rešili problema kmetijskih cen, vsaj cene mleka, in dokler bo živinorejec brez poravnave izgube moral prodajati svoje pridelke, po vsiljeni politični ceni, ne bo pravega izhoda iz krize in ne preostane drugega, kot da glasneje terja svoje pravice zlasti hitro pomoč prek dodelitve brezplačnih krmil ali vsaj po znižani ceni zanje. Hkrati s tem bo moral okrepiti združništvo in na sindikalnih in drugih ravneh pritiskati, da bo združno povezan na vseh prejšnjih omenjenih stopnjah. Seveda pa bo moral že zdaj misliti na izboljšanje svojih travnikov, na racionalnejšo spravilo krme, na boljše izkoriščanje paše s pomočjo električnih ograj, na izboljšanje živine, in to bo mogoče, če bodo vsi podprli selekcijo živine itd.

—O—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Ljudski oder

Jaka Stoka

MUTASTI MUZIKANT in NE KLIČI VRAGA
(enodejanki)

V sredo, 20. t.m. ob 10.45 v Finžgarjevem domu na OPČINAH.

Besednjakovi dopisi Bevku

Ušeničnik, kateremu nikakor ne gre odrekati dragocenih osebnih kvalit, je z drugimi starejšimi Slovenci v skrbih in v nemiru radi vas. Misli je že o marsičem, čital in opazoval marsikaj tekom svojega tridesetletnega člankovanja in debatiranja. Izkuštvu mu je izpričalo, da so katoličani mladi in nadarjeni katoličani, različnih dežel pri svojem upravičenem teženju, da bi se ohranili na višini časa, polagoma in skoro nezavestno drkali in štrbunkali po vrsti v modernizem. Slišal je mnogoterosti o Loisy-ju, Romolo Murriju (19) in drugih. Pri svoji topli skrbljivosti za idejno čistino in dobrobit svojih ljudi je po mojem precej dovzeten za bojazen in previdnost. Vaše (20) zadržanje se je zdelo sicer neoporekljivo, a zelo svobodno, prostodušno in precej moderno. Opomin se jim je zdel zato zelo umesten in tudi koristen. Zategadelj domnevam, da je bilo tisto pisanje po Času (21) združno podjetje naših skrbnih očetov, (22) ki so si izbrali za svojega glasnika Ušeničnika, ki je besede in razmotrivanja zmožen, kakor ne ravno vsakdo. Svojo bojazen in svoj opomin je odel v obliko, ki je bila ravno pri roki. Dotaknila sta se pri tem Cankar in Ušeničnik sicer stvari, ki so sila zanimive in se ne dajo brez miselne discipline jasno obdelati, a glavno pri vsem tem je bilo za Ušeničnika in druge naše dobre očete vendar le opominjevanje. Ta namen je dosežen in stvar gre naprej svojo utrto gaz, (23) ki je sedaj le zavarovana in tudi s signali opremljena. Namen je dober, skrb hvalevredna, toplota in zmerovitost

Ušeničkova dragocena, toda bojazen skoro brezpredmetna. Kar se je dogodilo v Franciji in drugod, pri nas ni na izpregledu. (24) Slovenske razmere imajo bistveno različen obraz; sredobežne sile naših ljudi so krotke in lovijo bolj za metodo, kakor za vsebino. Jaz sem pa mnenja, in če bi razpolagal z večjo mero časa bi poskušal to tudi dokazati, — da pomenja nastop mladih nič več in nič manj kakor približevanje k katolicizmu, ki je nota bene naloga in daljen cilj. Če skuša n. pr. slovenska revija biti stvarna, če priznava vrednosti in prednosti tudi neenako mislečih umetnikov in znanstvenikov, če skuša popraviti krivice, ki so se dogodile v nepremišljeni strastvenosti različnim pisateljem (n. pr. Cankarju), so to stvari, ki so dolžnost in naloga vsakega človeka, ki služi resnici. Tem bolj poklic katoličana. Resnica je namreč dragoceno in delikatno blago, in človek naj se trikrat osnaži in posveti, preden hoče gospodariti z njim.

Piši mi če se strinjaš s to argumentacijo in če ni morda moja domneva neupravičena.

Jubilejno številko D.i.Sv. sem pričakoval z veseljem, nemirnem pričakovanju. Bil sem zadovoljen. Posebno slike so mi ugajale. Pokazal sem jih nekaterim italijanskim in nemškim slikarjem, ki so zelo presenečeni in polni občudovanja. Rekli so mi, da se dajo primerjati naši umetniki z najboljšimi živečimi italijanskimi slikarji. (25)

Izmed pisateljev in pesnikov D. i. Sveta mi niso bili po godu Steska, Kalan in slični. (26) Vse kar so povedali, je sicer resnič-

no in trezno, a se ne povzpe do nikakih posebnih spoznanj; do kakšne elegancije v jeziku ali argumentaciji tudi niso prišli. Tu pa tam jim uide beseda ali stavek, ki jih razodeva nekoliko stare. Simpaticen mi je bil Jeranov problem. (27) Grafenauer ima poseben čut za solidnost in mere v razpravljanju takih slovstvenih predmetov. Nikjer ne zasačiš fraze ali kake druge banalnosti; zato bi ga štel med najboljše sotrudnike D. i. Sveta.

(dalje)

(19) Alfred Loisy (Ambrières 1857 - Paris 1940, modernistični ekseget, duhovnik, Profesor eksegeze in hebrejščine. Ekskomuniciran zaradi svojih modernističnih tolmačenj sv. pisma. Cerkve je vsa njegova dela obsodila.

Romolo Murri (Monte S. Pietrangeli, Ascoli Piceno 1870 - Rim 1944), publicist in politični delavec, duhovnik. Idejni predhodnik Krščanske demokracije. Od Cerkve obsojen kot modernistični teoretik. Ekskomuniciran leta 1909, pred smrtjo se je spravil s Cerkvijo.

(20) Dominsvetovcevi.

(21) Gotovo misli na še podobne članke izpod Ušeničnikovega peresa, npr. Umetnik pa npr. odgovornost, Večnostni pomen umetnosti (oba v Času 1916), tudi Jeranov problem v Času 1917.

(22) Katoliških ideologov na Slovenskem.

(23) Tako kot si je novozastavljeni DS programiral.

(24) V tem dr. Besednjak ni bil prerok.

(25) Jubilejna številka DS je bila 1-2. šte. letnika XXX (1917). Od umetnikov so zastopni impresionisti (Jama, Jakopič), nato Tratnik, Vurnikova, Dolinar, Smrekar, Šubici.

(26) Steska in Kalan sta prispevala priložnostne članke o zgodovini DS.

(27) Problem o umetniškem ustvarjanju, ki ga je »sprožil« Izidor Cankar v komentarju k objavi Gregorčičevih pisem (DS 1916), a se je nato prenesel na čisto literarno-zgodovinsko področje (Grafenauer v DS 1917), nakar je našel odmeva v Času 1917 (Ušeničnik).

27| Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

53. »Kaj pa sinoči, a? Ha, kaj pa odtrgani gumb, a? Kdo je nesel njegov odtrgani gumb h gostilni Zvezda?»

»Saj se vse lepo ujema,« je rekel Peter. »Rajko je bil pri Zvezdi in gumb je njegov. Odtirgal se mu je v pretepu pri avtomobilu, pri tistem avtu, ki ga je nekdo nasilno odklenil.«

»Kdo je odklenil avto?»

»Namesto da bi odgovoril policistu, je Peter Slemšek rekel:

»Si lahko ogledam spisek vaših učencev iz višjih dveh razredov?»

Ravnatelj je zamahnil, ko da bi hotel reči: »Saj se več ne znajdem.«

Boste z abecednim seznamom vseh učencev zadovoljni? Peter je pritrdil, ravnatelj je stopil k široki

omari, oni pa je vprašal:

»Za kaj pa vam gre, Slemšek?»

»Se nekaj bi rad preveril.« Ravnatelj mu je pomagal mapo, policist in ravnatelj sta se pomenljivo pogledala.

Policist je napeto gledal Petrov obraz, da bi videl vsaj to, na kateri strani zvezka bo Peter prebral ime, ki ga išče, ob kateri strani bo sprememil obraz.

Njegovo prizadevanje ni rodilo sadu: Peter Slemšek je prebral imena od A do gonca, zaprl mapo in rekel:

»Hvala. Ujema se. Ko sem obredel danes popoldne vse drugo...«

»Zanima me, katera imena ste našli v spisku.«

»Ko sem torej obredel vse drugo,« se Peter ni dal zmeti, sem se za hip ustavil doma. Komaj sem zaklenil za sabo, je že pozvonilo. Na vratih sta stala dva mlada fanta, oba Rajkovih let,« je nadaljeval Peter. Povedala sta, da sta Rajkova sošolca, in rekla, da bi rada zaupno govorila z mano.«

»Samo povedala sta, kaj se je sinoči dogajalo. Najprej naj povem, da sta strašansko zamerila Džokiju, ki je Rajka — tako pravita — izdal. Na kratko: ta dva fanta sta hotela z Džokijem vred vzeti avto za vožnjo. Rajka so potrebovali za to, da bi avto lahko hitro in zanesljivo odpeljali.«